

УДК 342.958(477)

Дорош М.М., фахівець деканату повної вищої освіти ©
Навчально-науковий Інститут права та психології
Національного університету «Львівська політехніка»

АДМІНІСТРАТИВНА ЮРИСДИКЦІЯ МИТНИХ ОРГАНІВ УКРАЇНИ

Автор характеризує митні органи, як суб'єкти адміністративної юрисдикції, що виступають різновидом органів виконавчої влади. Митні органи України по своїй природі виконують важливу роль у правоохоронній діяльності держави. Відбувається постійна боротьба з порушеннями митних правил.

Ключові слова: митні органи, адміністративна юрисдикція, органи виконавчої влади, адміністративні правопорушення.

Насамперед, слід зазначити, що митні органи України – державні органи, основним призначенням діяльності яких є сприяння реалізації громадянами та суб'єктами господарювання свого права на переміщення товарів, предметів і транспортних засобів через митний кордон, організація та здійснення контролю за дотримання ними (громадянами та суб'єктами господарювання) правил переміщення товарів, предметів і транспортних засобів та використання в межах своїх повноважень інших інструментів реалізації митної політики.

До системи митних органів держави належить спеціально уповноважений центральний орган виконавчої влади в галузі митної справи, регіональні митниці та митниці, які разом зі спеціалізованими митними установами і організаціями становлять єдину загальнодержавну систему митної служби України. Схема організації та взаємодії центральних органів виконавчої влади, встановлює, що митні органи належать до кола органів виконавчої влади [4]. Являючи собою окрему підсистему в межах єдиної системи органів виконавчої влади, митні органи займають в ній своєрідне місце, що підтверджено їх спеціальним статусом. Разом з тим вони є елементом апарату державного управління.

Ефективність правового регулювання припускає не тільки наявність законодавства, що адекватно відображає закономірності і потреби розвиненого суспільства, але і систему заходів щодо створення умов для точного виконання юридичних вимог.

Під адміністративно-юрисдикційною діяльністю митних органів необхідно розуміти самостійний вид державної, підзаконної, правозастосовчої діяльності, що полягає у розгляді та вирішенні в передбаченому нормативно-правовими актами порядку правових спорів з метою охорони суспільних відносин галузі митної справи. Основу концептуальної, теоретичної моделі адміністративної юрисдикції митних органів становлять як загальна мета, завдання та ознаки, властиві діяльності органів виконавчої влади в цілому, так і

специфічні завдання та властивості, характерні іншим видам юрисдикцій (кримінально-правовій; цивільно-правовій; господарсько-правовій) [1].

У сфері митної справи сьогодні діє кілька сотень нормативно-правових актів, які регулюють відносини митних органів з учасниками зовнішньоекономічної діяльності. Відповідно до Конституції України всі державні органи і громадяни повинні в своїй діяльності дотримуватись вимог норм права, в тому числі і у сфері митної справи.

Нормами права є встановлені державою загальнообов'язкові правила поведінки, спрямовані на регулювання суспільних відносин.

Норми права мають два аспекти:

- регулятивні норми права, що регулюють позитивну, право-слухняну поведінку учасників (суб'єктів) правових відносин;
- правоохоронні норми, що регулюють правопорушення, поведінку та дії людей, що порушують норми чинного законодавства.

Головна функція норм права - виражати, визначати і захищати інтереси держави, суспільства та особистості.

Митні органи ще не в повній мірі реалізують приписи конституційних норм щодо пріоритетності захисту прав, свобод та законних інтересів громадян. Це обумовлюється існуванням різних за змістом та сутністю причин як об'єктивного так і суб'єктивного характеру. Однією з таких причин є неналежне правове регулювання та подекуди хибна практика здійснення посадовими особами митних органів України адміністративно-юрисдикційної діяльності як однієї з найважливіших правозастосовних функцій зазначених суб'єктів. На даний час важливою є проблема вдосконалення нормативно - правової бази, покликаної чітко регулювати юрисдикційну діяльність митних органів України.

Митні органи виконують ряд функцій:

- організації, впорядкування діяльності суб'єктів у зовнішньоекономічній сфері;
- державного управління;
- контролю за дотриманням, використанням, виконанням і застосуванням правових норм вищезгаданих правових актів.

Однак у практичній діяльності не усі учасники зовнішньоекономічної діяльності добросовісно виконують вимоги правових норм. Певна частина цих учасників свідомо чи не свідомо порушують правові норми. Тому на окремі підсистеми державного механізму управління - на правоохоронні органи, тобто прокуратуру, суд, Міністерство внутрішніх справ, Службу безпеки України, Державну податкову поліцію, митні органи - покладені функції охорони права від його порушення та відновлення дії цього права.

Охорона права полягає в захисті позитивних правових і не правових дій учасників зовнішньоекономічної діяльності і посадових осіб митних органів, а також в усуненні та запобіганні шкідливим і небезпечним для особи, суспільства, держави відносинам у сфері митної справи.

Для забезпечення такої діяльності митних органів у нормах права передбачені:

- заборона здійснення протиправних дій або бездіяльності;

- санкції за порушення цих заборон;
- застосування на практиці цих санкцій митними органами.

Функція охорони правових норм реалізується, крім різних способів, і шляхом застосування заходів державного примусу до порушників правових норм. Державний примус полягає в застосуванні таких засобів, які забезпечують стягнення з порушника правових норм - фізичної або посадової особи - нанесених збитків або примушують юридичну особу виконати певні зобов'язання стосовно постраждалих - держави, митних та інших органів або посадових осіб.

Отже, правоохоронна діяльність митних органів є специфічним різновидом державної діяльності, проявом внутрішніх і зовнішніх функцій держави в сфері митних правопорушень.

Мета діяльності митних органів полягає в забезпеченні дотримання, використання, виконання, застосування норм державного, цивільного, адміністративного митного та інших галузей права в сфері діяльності цих органів.

Особливе положення митних органів як суб'єктів адміністративної юрисдикції обумовлюється насамперед двома важливими обставинами: значним, порівняно з іншими суб'єктами, обсягом суспільних відносин, які охороняються цими органами, а також значно ширшими повноваженнями щодо застосування ними адміністративних стягнень та складання протоколів про адміністративні правопорушення [6, с.52]. У зв'язку з цим більш предметного підходу, крім правових і організаційних аспектів, потребує дослідження концептуально-теоретичного аспекту адміністративно-юрисдикційної діяльності митних органів. На даний час потребують подальшого удосконалення традиційні способи захисту прав людини – судові та адміністративні. А тому дослідження проблем адміністративної юрисдикції митних органів має здійснюватися та базуватися на пріоритеті прав людини і громадянина, удосконаленні адміністративно-юрисдикційних методів захисту їх прав, свобод та законних інтересів [2, с.201].

Адміністративна юрисдикція митних органів має більш спеціалізовані (галузеві) цілі та завдання, які визначені законодавством, але у деяких випадках вони багато у чому співпадають із цілями та завданнями органів виконавчої влади. Досягнення зазначених цілей та завдань проявляється більшою мірою через правозастосовчу діяльність виконавчих органів. Правозастосовча діяльність становить систему різновікових дій основного і допоміжного характеру, що мають творчий, організуючий зміст [5, с.318].

Сутність правозастосування, як зазначає О.П. Коренев, “полягає в діях компетентних органів держави, громадських організацій, посадових осіб з підведення певного юридичного факту під відповідну адміністративно-правову норму і прийняття державно-владного рішення, тобто у вирішенні на основі норм адміністративного права певних адміністративно-управлінських справ” [2, с.12]. Щодо митних органів у більшості випадків йде про вирішення певних правових спорів, які виникають під час розгляду та вирішення справ про адміністративні правопорушення і дисциплінарні проступки працівників

митних органів, розгляду окремих звернень громадян, а саме скарг, в органах та підрозділах системи Державної митної служби України, тощо.

Адміністративна юрисдикція митних органів генетично пов'язана з реалізацією виконавчої влади, з формами реалізації права і найбільш - з примусовим способом правозастосування, з його правоохоронною формою. Таким чином, адміністративна юрисдикція митних органів є різновидом як правозастосування, так і правоохоронної діяльності. А тому їй характерні ознаки, властиві діяльності органів виконавчої влади, зокрема, такі як наділення юридично владними повноваженнями, без яких неможливе здійснення адміністративно-юрисдикційної діяльності, державно-владний, організуючий, предметний, повсякденний та безперервний характер.

Цілі та завдання адміністративно-юрисдикційної діяльності митних органів, як було зазначено вище, є похідними від цілей і завдань органів виконавчої влади, а тому у більшості випадків вони співпадають. Як зазначає Ю.М. Козлов, викорінення негативних обставин, охорона громадського порядку, безпеки, захист прав особи, суспільства, держави є одними з основних завдань управління [3, с.22], реалізація яких передбачена, зокрема, певними процесуальними формами.

Література

1. Калюта А.Б. Адміністративно-юрисдикційна діяльність митних органів України. – Рукопис.
2. Калюта А.Б. Поняття та особливості адміністративної юрисдикції в митних органах України // Держава і право. – 2006. – № 33. – С. 201.
3. Козлов Ю.М. Административные правоотношения. – М.: Юрид. лит., 1975. – 184 с.
4. Указ Президента України “ Про оптимізацію системи центральних органів виконавчої влади” від 09.12.2010 № 1085/2010
5. Алехин А.П., Кармолицкий А.П., Козлов Ю.М. Административное право Российской Федерации: Учебник. – М.: Зерцало, ТЕИС, 1996. – 640 с.
6. Мицак А.П. Митне право України в період реорганізації митних органів // Митна справа. – 2004. – № 1. – С. 50-55.

Summury

Dorosh M.M.

Specialist dean complete higher education

Educational and Research Institute for Law and Psychology

National University "Lviv Polytechnic"

ADMINISTRATIVE JURISDICTION OF CUSTOMS OF UKRAINE

The author describes the customs authorities as subjects of administrative jurisdiction, serving a variety of executive power. The customs authorities of Ukraine in nature play an important role in the law enforcement activities of the state. There is a constant struggle against customs violations.

Key words: *customs authorities, administrative jurisdiction, the executive authorities, administrative offenses.*

Рецензент – д.е.н., професор Музика П.М.